

WYMAGANIA EDUKACYJNE. KLASA 4- DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM

Nr	Temat	Wymagania				
		Uczeń				
DZIAŁ I. Badam i poznaję przyrodę						
1	Czego dowiem się na lekcjach przyrody?	- wie kim jest przyrodnik - wymienia kilka zasad bezpieczeństwa na lekcjach przyrody - wymienia dwie z czterech dziedzin nauk przyrodniczych	- wie, czym jest przyroda - wymienia dwa źródła wiedzy przyrodniczej - rozpoznaje niektóre piktogramy substancji niebezpiecznych na rysunkach lub fotografiach - rozumie zapisy regulaminu pracowni przyrodniczej	- wymienia dziedziny nauk przyrodniczych - wie, czym jest przyroda - wymienia źródła wiedzy przyrodniczej - podaje przykłady substancji niebezpiecznych w swoim otoczeniu	- wie czym zajmuje się każda z dziedzin nauk przyrodniczych (biologia, geografia, chemia, fizyka) - rozpoznaje zagrożenia, odczytując wybrane piktogramy umieszczone na opakowaniach różnych substancji - wykonuje własną pracę w oparciu o zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni	- zna skutki użycia substancji niebezpiecznych w niewłaściwy sposób - redaguje regulamin - pracowni w oparciu o poznane na lekcji zasady bezpieczeństwa
2	Jak mogę poznawać przyrodę?	- wymienia wybrane zmysły człowieka (wzrok, słuch, węch, smak i dotyk) - wie czym jest obserwacja - nazywa wybrane przyrządy wykorzystywane w poznawaniu przyrody	- zna zastosowanie zmysłów w poznawaniu przyrody - podaje przykład obserwacji przyrodniczej opartej na własnym otoczeniu - zna zasadę wykorzystania dowolnego przedmiotu, np.	- wymienia dwa narządy zmysłów - dobiera odpowiedni zestaw przyrządów do planowanego badania lub obserwacji przyrodniczej	- przeprowadza systematyczną obserwację przyrodniczą - dokumentuje obserwacje przyrodnicze	planuje obserwację pozwalającą na użycie min dwóch zmysłów do poznawania wybranego elementu przyrodniczego

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
			lupy, do dokonywania badań przyrodniczych			
3	Jak prowadzić doświadczenia?	- zna pojęcie doświadczenie - rozpoznaje próbę kontrolną i próbę badawczą	- z pomocą nauczyciela formułuje problem badawczy - odróżnia próbę kontrolną od próby badawczej	- planuje doświadczenia z pomocą nauczyciela - próbuję stawiać hipotezę	planuje z pomocą nauczyciela doświadczenie, które ma na celu potwierdzenie lub zaprzeczenie stawianej hipotezie	- samodzielnie planuje doświadczenie, stawia hipotezę, - samodzielnie wykonuje zielnik
		- wymienia wybrane etapy od obserwacji do doświadczenia - zna zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń	rozumie zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń	wykonuje proste doświadczenie, np. sprawdzające rozpuszczalność różnych substancji w wodzie	- analizuje doświadczenia i przewiduje stawianą hipotezę oraz problem badawczy - z pomocą opisuje wykonywane doświadczenia	
4	Z czego składa się otaczający nas świat?	- zna pojęcie materia - nazywa różne stany skupienia wody (lód, ciecz, para wodna) - rozróżnia ciała kruche, sprężyste i plastyczne znane ze swojego otoczenia	- podaje dwa przykłady materii w swoim otoczeniu - odróżnia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) - definiuje topnienie, parowanie - dobiera właściwości ciał kruchych, sprężystych i plastycznych	- porównuje stany skupienia, biorąc za podstawę odległości między cząsteczkami na rysunku lub schemacie - podaje przykłady ciał kruchych, sprężystych i plastycznych	- wie, że różne przedmioty, np. szkolna ławka, są materią - opisuje otoczącą wodę w przyrodzie w oparciu o schemat - przyporządkowuje ciała do ciał plastycznych, sprężystych lub kruchych na podstawie jego właściwości	nazywa przykłady ciał sprężystych, kruchych i plastycznych, które może spotkać w życiu codziennym
5	Gdzie jest północ?	- zna pojęcie widnokregu - wskazuje na ilustracji linie	wskazuje w terenie widnokrug i linię	wie, dlaczego obserwator jest zawsze w środku	wie, od czego zależy zasięg widnokregu	podaje przykład miejsca z życia codziennego, gdzie

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		widnokregu - wymienia nazwy głównych kierunków świata - opisuje przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego	widnokregu - wskazuje główne kierunki świata na róży kierunków - wymienia przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego	widnokregu - posługuje się pełnymi nazwami głównych kierunków świata - przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych	- określa położenie obiektów względem siebie, posługując się nazwami głównych kierunków świata - podaje przykład wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych	możemy zaobserwować różną wielkość widnokregu - wie, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich - wymienia sposoby wyznaczenia kierunku północnego
6	Jak wyznaczyć północ za pomocą przyrządów?	wyznacza na podstawie instrukcji kierunek północny za pomocą kompasu	- zna budowę kompasu - wie, co może zakłócać pracę kompasu	wyznacza kierunki za pomocą kompasu	samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne	wyjaśnia, co to jest busola
		wie co to jest gnomon, zna zasadę jego działania	określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu	wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu, posługując się instrukcją	ocenia dokładność wyznaczania północy za pomocą gnomonu	korzysta z GPS, np. w telefonie, do wskazania własnego położenia
7	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1–6				
DZIAŁ II. Środowisko życia organizmów						
1	Jak dzielimy organizmy?	- wymienia nazwy kilku królestw organizmów - wymienia dwa z sześciu czynności życiowych organizmów żywych	- zna pojęcie „czynności życiowe” - wymienia kilka czynności życiowych organizmów	- rozumie czynności życiowe organizmów - zna pojęcie „komórka”	- ocenia, do którego królestwa należy wybrany organizm zaprezentowany na zdjęciu lub rysunku - odróżnia organizm	- podaje przykład organizmu jednokomórkowego - wie, że wirusy nie należą do żadnego z królestw organizmów

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		- wie, że wszystkie organizmy są zbudowane z komórek - wymienia dwie cechy organizmów			jednokomórkowy od wielokomórkowego	
2	Jak odżywiają się organizmy?	- wie, czym jest samożywność - wie, czym jest cudzożywność - wymienia wybrane rodzaje organizmów cudzożywnych (drapieżniki, pasożyty, roślinożercy i wszystkożercy)	- podaje przykład królestwa organizmów samożywnych i cudzożywnych - wie, co oznacza, że organizm jest pasożytem, drapieżnikiem, roślinożercą - wymienia dwa przystosowania drapieżników do odżywiania się	- podaje przykład organizmów samożywnych i cudzożywnych - podaje przykład organizmów roślinożernych, drapieżników i pasożytów - zna wybrane przystosowania zwierząt do odżywiania się różnymi sposobami	- wie, że człowiek jest organizmem cudzożywnym - opisuje na schemacie fotosyntezę	przeprowadza doświadczenie pozwalające udowodnić, że światło jest niezbędne do zachodzenia fotosyntezy
3	Jak wygląda życie w wodzie?	opisuje warunki panujące w środowiskach wodnych	- wymienia dwa ożywione elementy środowiska - wymienia dwa nieożywione elementy środowiska	wie, że głębokość zbiornika wpływa na ilość światła dostępnego dla organizmów	porównuje warunki życia w wodzie z warunkami życia na lądzie – dwa przykłady	wykonuje plakat z opisem wybranego zbiornika wodnego
		podaje nazwy dwóch mieszkańców wód słodkich	- podaje nazwy dwóch mieszkańców wód słonych - wymienia min dwa gatunki ryb - podaje przykład zbiornika sztucznego	- przyporządkowuje wybrany organizm do środowiska wód słodkich lub słonych (na zdjęciu lub rysunku) - wie, czym jest opór stawiany przez otoczenie fizyczne	- podaje nazwę wybranego organizmu wodnego na podstawie jego zdjęcia lub rysunku - potrafi przyporządkować zbiornik wodny do zbiorników sztucznych lub naturalnych	

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
4	Jak wygląda życie na lądzie?	- wymienia dwa z sześciu warunków życia panujących na lądzie - podaje taką, las jako przykłady środowisk lądowych - wymienia kilka dowolnych organizmów lądowych	- wymienia wybrane warunki panujące na lądzie - rozdziela piaszczyste i kamieniste	- wie, jak zmieniają się warunki życia w środowisku lądowym w ciągu doby - podaje dwie cechy pustyni lodowej - wymienia przykład organizmu zamieszkującego góry	- wskazuje wybrane warunki, które ulegają zmianom w zależności od typu środowiska lądowego (pustynia, las, łąka) - opisuje cechy wybranego organizmu, który przystosował go do życia w górach - potrafi zaklasyfikować wybrane środowisko lądowe jako sztuczne lub naturalne na podstawie jego zdjęcia lub rysunku	przygotowuje plakat pokazujący naturalne lub sztuczne środowisko lądowe w najbliższym otoczeniu domu lub szkoły
5	Jak wygląda życie w lesie?	- nazywa dwie warstwy lasu - zna wybrane warunki życia w lesie - rozpoznaje na rysunku lub zdjęciu liście lub gałązki dwóch pospolitych drzew	- wymienia gatunki dwóch roślin budujących poszczególne warstwy lasu - podaje nazwy wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na podstawie ich zdjęć lub rysunków	- zna rolę jaką pełnią lasy w zatrzymywaniu wody w środowisku - zna wybrane rośliny tworzące runo, podszyt i warstwę koron	- wskazuje typ lasu(liściaste, iglaste, mieszane) - wymienia warstwy lasu - zna na rolę lasów w ochronie bioróżnorodności na Ziemi	buduje makietę lasu
6	Dlaczego lasy są nam potrzebne?	- rozpoznaje dwa pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć (tęczy podaną nazwę z ilustracją) - zna wybrane nazwy	- rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć - wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w gospodarce	- rozpoznaje wybrane drzewa na podstawie ich zdjęć lub rysunków - zna rolę lasów lub drzew w produkcji tlenu dla	wymienia zasady bezpieczeństwa przy zbieraniu i spożywaniu grzybów (pomoc osoby dorosłej, spożycie tylko po	proponuje kilka działań, jakie może podjąć każdy uczeń w celu ochrony lasów przed ich wycinaniem (np. oszczędność papieru,

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		grzybów trujących • rozróżnia drzewa iglaste i liściaste • zna zasady zachowania się w lesie	człowieka	wszystkich organizmów	ugotowaniu) • rozumie potrzebę ochrony lasów	recykling)
7	Czym różni się łąka od pola uprawnego?	• wymienia po dwa warunki życia panujące na łąkach i polach • odróżnia łąkę od pola uprawnego na zdjęciu lub rysunku	• wie, jaką rolę pełnią pola uprawne dla człowieka • podaje nazwy wybranych organizmów łąki i pola uprawnego	• wymienia warunki życia na łąkach i polach • wskazuje łąkę jako środowisko o większej różnorodności biologicznej niż pole uprawne	• zna związek braku drzew na polach i łąkach z temperaturą powietrza tych środowisk	• odróżnia gatunki wybranych zbóż na podstawie zdjęcia lub rysunku
8	Jakie organizmy mieszkają blisko człowieka?	• wie, jak człowiek wpływa na środowisko naturalne • rozpoznaje (łączy nazwy z ilustracjami) dwa organizmy zamieszkujące otoczenie człowieka	• rozpoznaje środowisko miejskie • wskazuje składniki środowiska miejskiego w najbliższej okolicy • samodzielnie wymienia nazwy organizmów zamieszkujących blisko człowieka	• wymienia gatunki udomowionych zwierząt	• opisuje cechy różnych owadów jadowitych • proponuje sposoby zachowania się w sytuacji kontaktu z owadami jadowitymi	• wykonuje prosty szkic najbliższej okolicy, wskazując elementy antropogeniczne i naturalne swojego otoczenia
9	Jak organizmy przystosowały się do życia w różnych warunkach?	• wymienia dwa przystosowania ryb do życia w wodzie • wymienia dwa przystosowania zwierząt do życia na lądzie na	• wymienia wybrany organ jako przystosowanie się do życia w danym środowisku	• zna wpływ kształtu ciała na ograniczenie oporu wody • opisuje wybrane przystosowania do życia w wodzie na przykładzie kaczki	• wskazuje linię boczną ryby • wie, że kaczka posiada cechy budowy przystosowujące ją do życia w wodzie a kura do życia na lądzie • zna sposoby poruszania się	• analizuje zdjęcie wybranego nieznanego organizmu i ocenia, w jakim środowisku on zamieszkuje na podstawie zewnętrznych cech budowy

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		przykładzie psa domowego			na lądzie i w wodzie, podając przystosowania dwóch zwierząt	
10	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1–9				
1	Co to jest pogoda?	- określa pogodę na podstawie ilustracji (mroźna, śnieżna, słoneczna, deszczowa) - wymienia nazwy kilku składników pogody	- zna pojęcia „powietrze”, „atmosfera” - charakteryzuje dwa składniki pogody - opisuje pogodę, którą widzi za oknem	- wyjaśnia poprawność stwierdzenia „pogoda jest zawsze” - wie, co to jest ciśnienie atmosferyczne - rozpoznaje nazwy kilku składników pogody w tekście prognozy pogody	- rozumie znaczenie atmosfery dla życia na ziemi - rozumie jak powstaje wiatr	- poszukuje informacji na temat składu powietrza - wymienia wilgotność powietrza jako składnik pogody
2	Jak się bada pogodę?	- podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury - odczytuje z termometru temperaturę powietrza	- wie, czym zajmuje się meteorolog - dopasowuje rodzaj wybranego termometru do pomiaru temperatury - prowadzi obserwacje temperatury powietrza - wymienia nazwy dwóch przyrządów meteorologicznych	- wie, jak powstają prognozy pogody - podaje zastosowanie termometru w różnych sytuacjach życia codziennego - dopasowuje dwa składniki pogody do przyrządu, którym są badane - określa kierunek, z którego wieje wiatr	- odczytuje zapisane podczas obserwacji wyniki pomiaru temperatury - wskazuje jednostki pomiaru, w jakich mierzy się ciśnienie atmosferyczne,	opisuje wszystkie składniki pogody

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
3	Czym są opady i osady atmosferyczne?	• podaje, z czego mogą być zbudowane chmury • rozpoznaje dwa symbole pogody dotyczące zachmurzenia • podaje przykłady dwóch opadów atmosferycznych	• wie, że dzięki parowaniu powstają chmury • dzieli opady na te, które mają stan skupienia stały i ciekły • rozpoznaje na mapie pogody symbole dotyczące opadów	• wie, co to jest mgła • rozpoznaje i nazywa wybrane symbole stosowane na mapach pogody • podaje przykład różnych opadów ze względu na ich intensywność	• wie, w jakich warunkach chmury mogą być zbudowane z kryształków lodu • wie, czym się różnią opady od osadów atmosferycznych • charakteryzuje warunki, w jakich powstają: rosa, szron • opisuje prognozę pogody na podstawie mapy pogody • prowadzi kalendarz pogody	• wyjaśnia powstawanie chmury oraz szronu • odczytuje prognozę pogody dla swojej miejscowości, korzystając z internetowych serwisów pogodowych
4	Jakie zjawiska pogodowe są groźne?	• podaje dwa przykłady groźnych zjawisk pogodowych • zna skrót RCB	• rozpoznaje dwa groźne zjawiska pogodowe przedstawione na ilustracjach • podaje przykłady sytuacji, w których możemy otrzymać alert RCB • zna, jakie niebezpieczeństwo jest związane z upałem, burzą, huraganem	• rozpoznaje poznane groźne zjawiska pogodowe • wymienia kolory tęczy • podaje przykłady bezpiecznych zachowań w czasie upału, burzy • wskazuje, jakie niebezpieczeństwo jest związane z zawieją i zamiecią śnieżną	• przyporządkowuje groźne zjawiska pogodowe do pory roku, w której najczęściej występują • wie co to jest tęcza • wskazuje, jakie niebezpieczeństwo związane jest z silną mgłą, trąbą powietrzną i gołoledzią	• poszukuje w dostępnych źródłach informacji o doświadczeniu pozwalającym zobaczyć kolory tęczy
5	Co ma wspólnego pogoda ze	• zna pojęcia wschód, zachód słońca, dzień, noc, doba	• opisuje pozorną wędrówkę słońca nad widnokreślami	• rozumie zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia	• zna pojęcia świt i zmierzch • rozumie zmiany długości cienia w ciągu dnia	• podaje przykład z życia codziennego, w którym przydaje się wiedza na

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	Słońcem?	miejsca wschodu, zachodu słońca w ciągu doby podaje porę dnia, gdy cień jest najkrótszy	słońca i południe słoneczne podaje porę dnia, gdy cień jest najkrótszy	przedstawia zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu dnia	wskazuje zależności między wysokością słońca a temperaturą w ciągu dnia	temat zmian temperatury w ciągu dnia
6	Jak zmienia się pogoda w różnych porach roku?	- podaje nazwy kalendarzowych pór roku • podaje dwa przykłady zmian zachodzących w przyrodzie charakterystycznych dla wybranej pory roku - podaje nazwy pór roku gdy w Polsce dzień jest najdłuższy i najkrótszy	- dostrzega zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu roku - dopasowuje wybrane zjawiska pogodowe do pory roku, w której najczęściej występują	rozpoznaje porę roku na podstawie daty z kalendarza • wie, że miejsca wschodu i zachodu słońca w różnych porach roku są różne	opisuje zmiany w położeniu słońca nad widnokresem w ciągu roku • zna określenia: przesilenie, równonoc	wie, że Australijczycy święta Bożego Narodzenia spędzają na plaży
7	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1–6				
DZIAŁ IV. Ja i moje ciało						
1	Jak jest zbudowane moje ciało?	wymienia z pomocą kolejne stopnie hierarchicznej budowy swojego ciała (komórka, tkanka, narząd, układ, organizm)	- dobiera definicję komórki i tkanki - wymienia 2 z 6 podanych układów narządów	- wymienia wszystkie 5 układów narządów - potrafi przyporządkować wybrany narząd do jego układu	- wie, jakie funkcje pełnią wybrane układy narządów w jego ciele - odróżnia i nazywa układy umieszczone na rysunku	wyszukuje informacje na temat budowy anatomicznej kobiety i mężczyzny
2	Co się dzieje	wymienia z pomocą	wie, jaką funkcję pełnią	określa składniki	odróżnia pojęcie przewod	zna ogólną rolę gruczołów:

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	z moją zjedzoną kanapką?	składniki pokarmowe (białka, cukry, tłuszcze, sole mineralne, witaminy) • wymienia trzy narządy układu pokarmowego • zna główną funkcję układu pokarmowego	białka, cukry • zna pojęcie gruczoły trawienne • wymienia dwie funkcje układu pokarmowego	pokarmowe znajdujące się w jego posiłkach • wyjaśnia rolę wybranego narządu przewodu pokarmowego	pokarmowy i układ pokarmowy • porządkuje z pomocą proces trawienia, używając pojęcia "enzymy trawienne"	ślinianek, wątroby i trzustki
3	Dlaczego oddychamy?	• wymienia niektóre narządy układu oddechowego • zna funkcję płuc	• wymienia dwa elementy dróg oddechowych • odczytuje rolę układu oddechowego • wskazuje narząd odpowiedzialny za powstawanie głosu	• rozpoznaje na rysunku wybrane elementy układu oddechowego • rozpoznaje na rysunku struny głosowe	• zna mechanizm wdechu i wydechu • zna rolę rzęsek pokrywających drogi oddechowe	• rozpoznaje na wykresach skład powietrza wdychanego i wydychanego
4	Do czego jest mi potrzebna krew?	• wyjaśnia, że układ krwionośny budują serce i naczynia krwionośne • wymienia 1 z 4 funkcji układu krwionośnego	• odróżnia żyłę od tętnicy na podstawie kierunku przepływu krwi (od serca i do serca) • zna nazwy składników krwi • wymienia dwie funkcje układu krwionośnego	• wymienia substancje transportowane przez krew • wie czym jest tętno • podejmuje próby zmierzenia własnego tętna	• wie, że wysiłek fizyczny powoduje przyspieszenie tętna • wskazuje położenie serca na schemacie/rysunku oraz na własnym ciele	• przygotowuje plakat dotyczący budowy krwi
5	W jaki sposób się poruszam?	• wymienia wybrane składniki układu ruchu	• zna pojęcie „stawy”	• wie, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem	• porównuje zakres ruchów różnych stawów we własnym ciele	• proponuje jadłospis produktów zdrowych dla kości

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		wymienia składniki szkieletu (czaszkę, klatkę piersiową, kręgosłup, kości kończyn)	wskazuje na rysunku elementy układu kostnego	rozumie rolę mięśni w poruszaniu się	wie, dlaczego pokarmy zawierające wapń i białko są ważne dla zdrowia kości	
6	Dlaczego moje ciało się zmienia?	- wymienia wybrane narządy męskiego i żeńskiego układu rozrodczego - wymienia 2 zmiany zachodzące w ciele chłopców i dziewcząt podczas dojrzewania	- wskazuje na rysunku i nazywa narządy płciowe męskie i żeńskie - wymienia 3 zmiany zachodzące podczas dojrzewania chłopców i dziewcząt	- rozumie rolę hormonów podczas dojrzewania - wie, czym jest menstruacja - wymienia funkcje układu rozrodczego	- wskazuje czynności higieniczne, które wpływają na zdrowie układu rozrodczego - ocenia wpływ długości snu na swoje zdrowie - zna rolę jąder i jajników	przedstawia różnice w budowie układów: żeńskiego i męskiego
7	W jaki sposób mój organizm odbiera informacje?	- wskazuje na schemacie narządy układu nerwowego (mózgowie, rdzeń i nerwy) - wymienia narządy zmysłów	- przyporządkowuje wybrane nazwy zmysłów do nazw narządów zmysłów - wymienia niektóre bodźce odbierane przez narządy zmysłów	- zna rolę receptorów w odbieraniu bodźców ze środowiska - śledzi działanie dwóch narządów zmysłów	- opisuje ogólną budowę układu nerwowego - rozumie współdziałanie zmysłów węchu i smaku	zna rolę wzroku, węchu i smaku w ostrzeganiu człowieka o zagrożeniach
8	Jak moje ciało broni się przed chorobami?	- wymienia główne czynniki chorobotwórcze (bakterie i wirusy) - podaje nazwy minimum 2 chorób wywoływanych przez bakterie - podaje nazwy minimum 2 chorób wywoływanych	- wymienia wybrane czynniki chorobotwórcze - wymienia 3 drogi zakażenia - rozumie pojęcia: odporność i profilaktyka	- wskazuje minimum 3 choroby przenoszone drogą oddechową - zna 2 przyczyny zatrucia - proponuje 2 działania profilaktyczne chorób zakaźnych	- proponuje 2 czynności, które pozwolą ustrzec się przed chorobami zakaźnymi - opisuje objawy 2 chorób zakaźnych - wskazuje szczepienie jako jedną z dróg profilaktyki chorób zakaźnych	przygotowuje plakat dotyczący wybranej choroby zakaźnej zawierający informacje o drodze zakażenia, objawach

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		przez wirusy				
9	Jak dbać o zdrowie?	- wymienia 1 z 5 zaproponowanych zasad zdrowego stylu życia - wskazuje 1 zasadę zdrowego odżywiania	wymienia 2 zasady zdrowego stylu życia	Wymienia zasady zdrowego stylu życia	- zna rolę aktywności fizycznej - opisuje swoją dietę, oceniając ją pod kątem zróżnicowania	przedstawia plan swojego dnia uwzględniający wszystkie zasady zdrowego stylu życia
		wylicza minimum 4 owoce i warzywa	wie, jak zasady zdrowego stylu życia wpływają na zdrowie	- opisuje zasady higieny - zna pojęcie „dieta”	- opisuje skład talerza zdrowego żywienia - proponuje jadłospis zgodny z zasadami zdrowego żywienia	
10	Dlaczego nałogi są niebezpieczne?	- zna pojęcia alkohol, papierosy, e-papierosy, narkotyki i dopalacze oraz napoje energetyzujące jako używki - wie, że używki są niebezpieczne	- zna pojęcie „używki” - wymienia wpływ wymienionych używek na organizm człowieka - wie, czym jest uzależnienie	- rozumie, że fonoholizm jest niebezpieczny dla zdrowia - wskazuje 2 negatywne skutki nadużywania alkoholu i innych używek	proponuje 2 działania, które mogą zmniejszyć ryzyko fonoholizmu	przygotowuje plakat lub prezentację na temat szkodliwości używek
11	Jak udzielić pierwszej pomocy?	- rozpoznaje skład apteczki - wymienia nr 112 jako główny numer alarmowy	- wskazuje przeznaczenie wybranych przedmiotów będących na wyposażeniu apteczki - wyjaśnia, jak zadzwonić na	wyjaśnia, jak udzielić pierwszej pomocy w sytuacji oparzeń, ugryzień, ukąszeń, ran lub spożycia trucizny, np. nieznanego grzyba	- wymienia czynności, które należy podjąć w sytuacji wypadku, np. upadku z wysokości - zna zasadność użycia	wykonuje opatrunek wybranej części ciała

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
			numer alarmowy	wybiera sposób udzielenia pomocy	rękawic jednorazowych podczas opatrywania ran	
12	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1–11				
1	Czy wszystkie krajobrazy są takie same?	- zna definicję krajobrazu dzieli krajobraz na naturalne i kulturowe podaje 2 przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych	- wymienia, z czego składa się krajobraz 3 składniki rozpoznaje elementy krajobrazu należące do przyrody ożywionej i nieożywionej – po 3 - odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka	- krótko opisuje wybrany typ krajobrazu, biorąc pod uwagę widoczne składniki krajobrazu - rozpoznaje w terenie i podaje nazwy 2 składników środowiska antropogenicznego najbliższej okolicy	- rozumie zależność między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody - odróżnia wybrane krajobrazy naturalne i kulturowe	przygotowuje prezentację na temat krajobrazu najbliższej okolicy
2	Czy to minerał czy skała?	- zna definicję skały wymienia po jednym przykładzie skał litych, zwięzłych i luźnych - obserwuje skałę i wymienia jej cechy, np. barwę,	- wymienia kryteria podziału skał - przyporządkowuje skały do odpowiedniej grupy - podaje przykłady 2 skał występujących w najbliższej okolicy	- podaje przykłady minerałów - określa, jakich skał jest najwięcej w okolicy szkoły	- wie, co to są surowce mineralne i kamienie szlachetne - wskazuje w Polsce 2 regiony występowania różnych rodzajów skał - opisuje i rozpoznaje 2 rodzaje skał	- wie, że cegła i beton nie należą do skał - podaje 2 przykłady różnego zastosowania skał - tworzy i prezentuje klasie własną kolekcję skał

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
3	Czy każde wzniesienie to góra?	- rozdzieli trzy główne formy ukształtowania powierzchni - podaje nazwy 2 naturalnych wypukłych form terenu - tworzy model pagórka	- rozpoznaje po ilustracji główne formy ukształtowania powierzchni - wskazuje na ilustracji formy wypukłe - nazywa elementy wzniesienia i wskazuje je na ilustracji lub modelu	- podaje kolory, jakimi na mapie hipsometrycznej są zaznaczone niziny, wyżyny i góry - zna różnicę między pagórkiem, wzgórzem i górą - zna 2 formy wypukłe naturalne i antropogeniczne	- rozpoznaje 2 formy ukształtowania powierzchni występujące w najbliższej okolicy - podaje przykłady 2 form antropogenicznych - rozdzieli pagórek i górę, podając dwie cechy wspólne	- odczytuje przykładowe nazwy nizin wyżyn i gór, korzystając z mapy hipsometrycznej Polski - odczytuje wysokości wzniesień
4	Czym różnią się formy wypukłe od wklęsłych?	- wymienia 2 nazwy naturalnych wklęsłych form terenu - rozpoznaje na ilustracji dolinę rzeczną	- rozpoznaje na ilustracjach 2 naturalne wklęsłe formy terenu - rozpoznaje 2 elementy doliny rzecznej - porównuje z pomocą formy wklęsłe i wypukłe	- rozpoznaje wygląd wybranej wklęsłej formy terenu - rozdzieli górską dolinę rzeczną od nizinnej - podaje przykład antropogenicznych wklęsłych form terenu - zna różnicę między kotliną a doliną	- wskazuje na ilustracji lub modelu doliny rzecznej 3 elementy jej budowy - rozumie wpływ ukształtowania powierzchni na inne elementy przyrody oraz na działalność człowieka - rozpoznaje i nazywa 2 wklęsłe formy terenu w najbliższej okolicy - wie że człowiek wykorzystuje formy ukształtowania terenu do własnych potrzeb	wyszukuje w dostępnych źródłach informacji o formach wklęsłych w Polsce, które są cenne krajobrazowo i stanowią atrakcję turystyczną. Podaje 3 przykłady.
5	Jak woda zmienia krajobraz?	wskazuje, której wody jest na Ziemi więcej – słonej czy słodkiej	- wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki - opisuje z pomocą wyglądu	- rozdzieli 2 rodzaje wód płynących - wie, w jaki sposób powstają	wie, że tylko niewielka część zasobów wodnych jest zdatna do picia	opisuje przykłady wpływu wody na krajobraz

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		- nazywa 2 biegi rzeki - podaje przykłady 2 form terenu, które powstały przy udziale rzek oraz wód mórz i oceanów	doliny rzecznej w biegu górnym, dolnym i środkowym	wydma, klif, dolina, meandry dopasowuje formę terenu do biegu rzeki, w którym możemy ją najczęściej zaobserwować – 3 przykłady	- wskazuje na mapie źródło i ujście rzeki Wisły - korzystając z mapy rozróżnia trzy biegi rzeki Wisły	
6	Jak człowiek zmienia krajobraz?	- rozróżnia krajobraz miejski, wiejski i przemysłowy - rozumie pojęcie „degradacja środowiska” - podaje: nazwę miejscowości, w której mieszka lub w której znajduje się jego szkoła, opisuje jej położenie	- podaje 2 przykłady zmian wywołanych działalnością człowieka w krajobrazie miejskim, wiejskim i przemysłowym - proponuje, jakie mogą być źródła nazw różnych miejscowości 2 przykłady	- obserwuje 2 zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka, podaje ich przykłady - wskazuje negatywne i pozytywne zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka - podaje przykłady nazw miejscowości pochodzących od nazwiska ich założyciela, cech krajobrazu lub zawodu wykonywanego przez mieszkańców – po jednej nazwie	- wie że krajobraz naturalny zmienia się w antropogeniczny - podaje przykład pierwotnego krajobrazu - zna pochodzenie nazwy swojej miejscowości	- zna zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego - opisuje zmiany w krajobrazie - prezentuje informacje dotyczące pochodzenia nazwy swojej miejscowości
7	Jak chronić przyrodę?	- wymienia 2 formy ochrony przyrody występujące w Polsce - podaje 2 sposoby, w jakie uczeń klasy 4. może chronić	- rozróżnia cechy parku narodowego, krajobrazowego, rezerwatu przyrody, pomnika przyrody - podaje przykład gatunku	- zna różnicę między ochroną przyrody a ochroną środowiska - wie, na czym polega ochrona gatunkowa	- wskazuje na mapie park narodowy położony najbliżej miejsca zamieszkania - uzasadnia potrzebę ochrony	- prezentuje klasie informacje o 2 obiektach chronionych najbliższej okolicy - wyszukuje informacje na temat miejsc ochrony

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		przyrodę i środowisko	chronionego wyszukuje na mapie parki narodowe, wskazuje nazwę największego, najmniejszego, najstarszego parku narodowego	proponuje 3 działania, które pozwalają na co dzień chronić przyrodę i środowisko	środowiska i przyrody	przyrody w Polsce
8	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1–7				
DZIAŁ VI. Korzystamy z mapy						
1	Jak wykonać szkic?	- rozpoznaje co to jest szkic - wymienia nazwy 2 przyrządów służących do pomiaru odległości - podaje, w jakich jednostkach można podać odległości w terenie	- wykonuje szkic terenu - mierzy odległość za pomocą taśmy mierniczej	- wymienia sytuacje z życia codziennego, w których przydaje się umiejętność tworzenia szkicu - mierzy odległości za pomocą kroków	porównuje dokładność pomiarów wykonanych za pomocą taśmy mierniczej i kroków Orientuje szkic okolicy	wykonuje szkic z zastosowaniem legendy i zaznaczeniem przybliżonych odległości
2	Jak narysować plan?	- przedstawia plan przedmiotu jako jego obraz z góry - wie, do czego służy skala	- rysuje mały przedmiot w skali 1:1 - wie, dlaczego do narysowania planu niektórych przedmiotów należy zastosować skalę - podaje z pomocą rozmiar	rysuje przedmiot w skali innej niż 1:1	- rysuje plan pokoju o znanych wymiarach z zastosowaniem skali - przelicza wybrane jednostki	samodzielnie rysuje plan np. pokoju, boiska, klasy, w podanej skali i wymiarach

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
			rzeczywisty przedmiotu, którego wymiary na planie wynoszą 1 cm × 1 cm			
3	Czym różni się plan od mapy?	- wie, co to jest plan i mapa - wymienia niektóre cechy każdego planu i mapy	- podaje różnicę między planem a mapą - czyta skale poprawnie	- porównuje szczegółowość wybranych map o różnych skalach - korzysta z planu z pomocą	- wie, dlaczego globus nie jest mapą - podaje przykłady 2 map wykonanych w różnej skali - wie, dlaczego plan zawiera dużo szczegółów	korzysta z atlasu, legendy, tytuły
4	Czy mapę można czytać?	- wymienia elementy mapy - rozpoznaje wybrane znaki topograficzne w legendzie mapy	wskazuje na mapie z pomocą poszczególne elementy (tytuł, treść, legendę, skalę)	rozpoznaje różne zapisy skali, potrafi je prawidłowo odczytać	wie, do czego na mapie jest potrzebna legenda	korzysta z map cyfrowych do znalezienia trasy wycieczki
			- wie, w jaki sposób na mapach zaznacza się kierunek północny - odczytuje wybrane informacje z mapy, posługując się legendą	rozpoznaje znaki zamieszczone na różnych mapach	- podaje po 2 przykłady znaków punktowych, liniowych i powierzchniowych - wskazuje 2 różnice między mapą cyfrową a tradycyjną	odnajduje na mapie położenie różnych obiektów geograficznych
5	Jak wykorzystać mapy do planowania wycieczki?	- wie, co to znaczy zorientować mapę - odczytuje niektóre informacje z legendy przydatne podczas	- wie, jak zorientować mapę za pomocą kompasu - rozumie pojęcia odległość rzeczywista i odległość w terenie	- próbuję zorientować mapę za pomocą obiektów w okolicy - podaje odległość rzeczywistą na podstawie	- orientuje mapę za pomocą kompasu lub obiektów w terenie - korzysta z mapy turystycznej podczas planowania	przygotowuje plan wycieczki, korzystając z planu i mapy wielkoskalowej

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		planowania wycieczki		odległości na mapie w prostej skali	wycieczki po nieznanym terenie z pomocą	
6	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z lekcji 1-5				
1	Jak zachować bezpieczeństwo na wycieczce?	- wymienia 2 rodzaje wypoczynku - wymienia zagrożenia pogodowe (burza, upał) - wylicza 3 zasady ruchu drogowego, które dotyczą pieszego	- proponuje 2 przykłady wypoczynku biernego i czynnego - wyjaśnia, jak należy zachowywać się w czasie burzy - wyjaśnia, jak chronić się przed skutkami upału	- określa typ wypoczynku po podanej nazwie, zdjęciu lub rysunku - wybiera właściwe ubranie na wycieczkę	- analizuje swój dzień, określając ile czasu poświęca na wypoczynek czynny i bierny z pomocą - zna potrzebę przestrzegania zasad turysty	projektuje plakat zawierający znaki lub piktogramy opisujące zasady zachowania się wobec przyrody w najbliższym otoczeniu szkoły
2	Jak wykorzystać swoją wiedzę w terenie?	- wymienia przyrządy do prowadzenia obserwacji przyrodniczych, które warto zabrać na wycieczkę - dokonyuje obserwacji zgodnie z instrukcją nauczyciela	podaje nazwy przyrządów do prowadzenia obserwacji i pomiarów zaprezentowanych przez nauczyciela (mogą być na zdjęciu lub rysunku)	proponuje odpowiedni zestaw narzędzi do pracy w terenie, dostosowany do celu obserwacji	- wie że pomiędzy wysokością drzewa i długością jego cienia istnieje zależność pozwalająca obliczyć wysokość drzewa - szacuje wiek drzewa na podstawie jego obwodu zmierzonego na wysokości 130 cm nad ziemią	wykonuje dokumentację fotograficzną napotkanych tropów zwierząt, i innych śladów.
3	Co ciekawego	podaje przykłady 2 roślin	rozpoznaje wybrane znane	korzysta z przewodnika lub	prowodzi obserwacje	tworzy album przyrodniczy

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	można zobaczyć w okolicy szkoły?	rosnących w pobliżu szkoły • podaje cechy roślin nadających się do ogrodu • wskazuje miejsca w pobliżu szkoły, gdzie możemy zaobserwować elementy przyrody	gatunki roślin rosnących w pobliżu szkoły • obserwuje zwierzęta w pobliżu szkoły	aplikacji do rozpoznawania roślin w celu oznaczenia nieznanych roślin w okolicy szkoły • odróżnia pokrzywę od jasnoty	przyrody żywej i nieożywionej w pobliżu szkoły • wyjaśnia, dlaczego tereny zielone są potrzebne zwierzętom i człowiekowi	zawierający min. 5 zdjęć i krótkie opisy obserwowanych elementów przyrody żywej i nieożywionej, które znajdują się w pobliżu szkoły
4	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1-3				